

FD

Analyse

Tienduizenden euro's 'graaien' uit je eigen pensioenpot, komt het er nog van?

3 oktober 2024 - Maaïke Noordhuis - Martine Wolzak

Voor de meeste mensen is hun pensioen het grootste vermogen dat zij 'hebben'. Zomaar geld uit die pot halen mag alleen niet. Dat zou gaan veranderen, maar ook na vijf jaar bedenktijd worstelt de politiek nog met dit plan.

Er komt ook na het pensioenakkoord geen echt persoonlijk pensioenpotje waar mensen helemaal zelf over mogen beslissen. Foto: Jeffrey Groeneweg/ANP

In het kort

- In het pensioenakkoord is afgesproken om keuzevrijheid aan het stelsel toe te voegen.
- Wie met pensioen gaat zou het recht krijgen op dat moment tot 10% van het pensioenvermogen 'ineens' op te nemen.
- Dat gaat al snel om tienduizenden euro's, en de belangstelling is dan ook groot.
- Maar de politiek kan er maar geen knoop over doorhakken.

'Ik weet niet of de regering dit voorstel helemaal zelf verzonnen zou hebben', zei minister Eddy van Hijum (NSC) vorige week in de Tweede Kamer. 'Dat zeg ik maar heel eerlijk.' De nieuwe minister van Sociale Zaken stond daar om de Wet bedrag ineens te verdedigen, een erfenis van

het pensioenakkoord. Die geeft werknemers het recht om eenmalig, en alleen op het moment dat zij met pensioen gaan, 10% van hun pensioenvermogen op hun bankrekening te laten storten. Dat kan om enorme bedragen gaan, duizenden tot tienduizenden euro's bruto.

Een leuk extraatje dus. Maar door belastingen, of verlies van toeslagen, kan daar een stuk minder van overblijven. En de maandelijkse pensioenuitkering valt de rest van je leven zo'n 10% lager uit. Het is dus een (dure) sigaar uit eigen doos.

De vraag is of iedereen dat goed begrijpt. De Tweede Kamer is bang dat mensen de verkeerde keus maken en in financiële problemen komen. Tegelijkertijd kijken er ook mensen reikhalzend uit naar de invoering van dit wetsvoorstel, op zijn vroegst per 1 juli volgend jaar: een enkeling heeft de pensionering er zelfs voor uitgesteld. Zij willen de vrijheid om zélf over het geld te beschikken. Van Hijum: 'Zie hier de worsteling van deze minister'. En van de Kamerleden, die volgende week over de wet moeten stemmen.

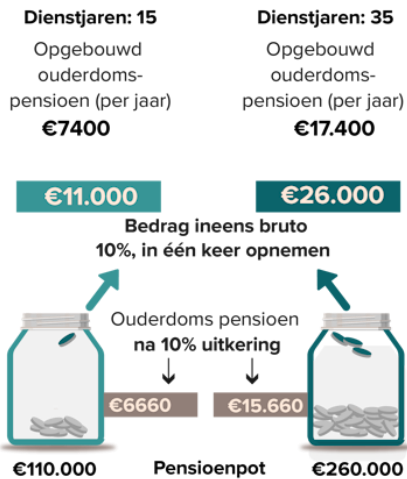
Het is alweer ruim vijf jaar geleden dat vakbonden, werkgevers en kabinet het pensioenakkoord sloten. Met de mogelijkheid om 10% uit de pensioenpot op te nemen, wilden zij wat keuzevrijheid toevoegen aan een pensioenstelsel dat vooral verplichtingen kent. Dat was onderdeel van het grote poldercompromis: pensioen wordt persoonlijker, maar er komt geen echt persoonlijk pensioenpotje waar mensen helemaal zelf over mogen beslissen.

10% van je pensioenpot in één keer opnemen

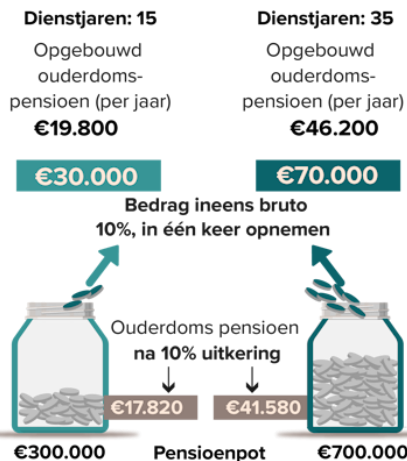
Hoeveel levert het op als je gebruikmaakt van 'bedrag ineens'?

(Voorbeeld op basis van een fonds met relatief hoge levensverwachting)

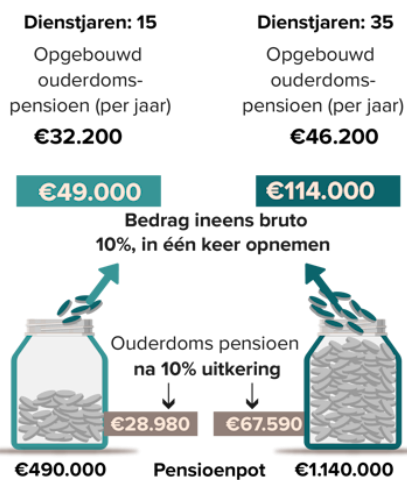
Modaal inkomen

2x modaal

3x modaal

De meeste Nederlanders bouwen in loondienst verplicht aanvullend pensioen op bij een pensioenfonds of een verzekeraar. Dat blijft zo in het nieuwe pensioenstelsel. Werknemer en werkgever leggen elke maand samen een deel van het salaris in. Daarover hoeft geen inkomstenbelasting te worden betaald. De pensioenuitvoerder belegt die premie, wat hopelijk voldoende vermogen oplevert om na pensionering elke maand een aardige pensioenuitkering te krijgen. Ook dat vermogen is onbelast.

Voorwaarde voor het belastingvoordeel is dat deelnemers tussentijds geen geld mogen opnemen, en ze een levenslange pensioenuitkering krijgen. Over de uitkering moeten ze wél belasting betalen, maar dat is vaak minder dan tijdens hun werkende leven.

Erg rigide

Met name VVD en D66 vonden dat zo wel erg rigide. Zij wilden premievakanties mogelijk maken: een paar jaar geen pensioenpremie betalen en dat geld gebruiken voor de hypotheek. En de opname van een groot bedrag om bijvoorbeeld een mooie boot te kopen, een studie te betalen, of een wereldreis terwijl je nog jong en gezond bent. Bij de overgang naar een persoonlijker pensioen konden dit soort keuzes eindelijk toegevoegd worden aan het Nederlandse stelsel.

Zo ver is het niet gekomen. Pensioenfondsen en vakbonden wezen naar het Verenigd Koninkrijk, waar mensen hun volledige aanvullende pensioen opnamen, en nauwelijks iets overhielden voor hun oude dag. En naar de kredietcrisis in de Verenigde Staten, waar pensioenpremies en -potjes als werkloosheidsvoorziening werden ingezet. Dat wilden zij in Nederland voorkomen.

20%

Door verlies van recht op toeslagen en heffingskorting, blijft er soms nog maar 20% van het opgenomen bedrag over, rekenden de pensioenfondsen uit

En dus staat er in het pensioenakkoord slechts dat er eenmalig, en alleen op het moment van pensionering, maximaal 10% op de bankrekening bijgeschreven mag worden. Maar zelfs die optie is nog niet gerealiseerd, terwijl de rest van het akkoord wel in wetgeving is omgezet. De eerste versie van de Wet bedrag ineens is in 2021 door de Eerste Kamer teruggestuurd naar de Tweede Kamer, nadat pensioenfondsen en verzekeraars hadden gewaarschuwd dat die onuitvoerbaar was. Na reparatie door het ministerie heeft het wetsvoorstel twee jaar op de plank gelegen bij de Tweede Kamer.

Dubbel voordeel

Gevraagd waarom het zo lang duurt, wijzen Kamerleden naar de toeslagenproblematiek. Wie twee tot drie keer modaal verdient, kan tienduizenden euro's bijgeschreven krijgen, waar nog wel belasting vanaf gaat. Ook mensen met lagere inkomens krijgen al snel duizenden euro's. Maar zij moeten niet alleen rekening houden met het reguliere belastingtarief, zij raken in het eerste jaar van hun pensioen (een groot deel van) hun heffingskorting en recht op toeslagen kwijt. Pensioenfondsen hebben voorgerekend dat er daardoor soms maar 20% overblijft.

Het CDA wil met een wijzigingsvoorstel regelen dat het bedrag ineens niet meetelt bij het vaststellen van toeslagen, zodat het ook voor deze groep aantrekkelijk is. De dienst Toeslagen waarschuwt echter voor een drama in de uitvoering. En Van Hijum vindt het, net als zijn voorgangers, oneerlijk. Wie kiest voor het bedrag ineens wordt dan in het jaar dat geld wordt gestort niet gekort op toeslagen, én zal in de jaren daarna hogere toeslagen krijgen (want de pensioenuitkering daalt). Een 'dubbel voordeel'.

Van Hijum verwacht overigens dat de meeste mensen géén geld uit hun pensioenpot gaan halen. Het ministerie denkt dat 10% van de mensen die in een jaar met pensioen gaat, dat wil. De afgelopen jaren zouden dat er 10.000 tot 20.000 zijn geweest. Op de vraag waar dat percentage op is gebaseerd, verwijst een woordvoerder naar een rapport uit 2015. Dat ging niet over het bedrag ineens, maar over een voorstel om pensioenpremie te gebruiken voor het betalen van de hypotheek. Daarin staat dat de populariteit van die keuzemogelijkheid 'moeilijk te voorspellen is', en daarom 'een basisscenario wordt verondersteld waarin 1/10e' er gebruik van maakt.

Dat geeft niet heel veel houvast. Hetzelfde jaar deed De Nederlandsche Bank een eigen onderzoek naar de behoefte van Nederlanders om geld uit hun pensioenpot op te nemen: 12% wilde wel een beperkt bedrag opnemen en daarbovenop nog eens 5% het hele pensioenvermogen. Bij pensioenfonds ABP, het grootste van Nederland, was 40% van de respondenten 'zeer geïnteresseerd' (2021).

'Aanzuigende werking'

Het zijn signalen dat de belangstelling best groter kan zijn dan gedacht. En de dienst Toeslagen waarschuwt dat als het bedrag ineens niet meer meetelt voor het vaststellen van de hoogte van bijvoorbeeld huur- of zorgtoeslag, dit een 'aanzuigende werking' heeft. Dat plaatst de pensioenuitvoerders voor een fikse opgave. Zij zullen alle geïnteresseerde deelnemers moeten informeren over mogelijke gevolgen, ook als die uiteindelijk niet voor het bedrag ineens kiezen. Terwijl fondsen niet zover mogen gaan dat zij financieel advies geven, dat is voorbehouden aan adviseurs die onder de Wet financieel toezicht vallen.

De regeling mag overigens niet worden gebruikt in combinatie met een hoog-laagconstructie. Wie daarvoor kiest, krijgt de eerste jaren na pensionering een hoger pensioen dan normaal, en ontvangt in de loop der tijd een inkomen dat lager ligt dan normaal. Ook de AOW-overbruggingsregeling gaat niet samen met het bedrag ineens. Zo wil de overheid voorkomen dat mensen te veel pensioen naar voren halen en later te weinig overhouden. Beide regelingen zijn redelijk populair, en passen voor sommige mensen beter dan het bedrag ineens.

Er zitten meer haken en ogen aan dit voorstel. Tweede Kamerlid Agnes Joseph (NSC) maakt zich onder meer zorgen over exen die recht hebben op een deel van het pensioen van hun voormalige partner. Zij hebben niets te zeggen over de opname van het bedrag ineens, daar gaat alleen degene over die het pensioen heeft opgebouwd.

En BBB'er Henk Vermeer vindt het oneerlijk dat wie een bedrag ineens opneemt, geen geld uit de buffer van een pensioenfonds krijgt. Het bedrag staat gelijk aan 10% van het vermogen dat het pensioenfonds heeft gereserveerd voor het pensioen van de deelnemer. Maar als het fonds wat extra's in kas heeft (een dekkingsgraad boven de 100%), dan wordt dat niet meegenomen in de berekening.

Geduld is op

Bij de VVD lijkt het geduld nu wel op, zeker omdat ondertussen vakbonden en de linkerkant van de Kamer aandringen op verlenging van een andere afspraak uit het pensioenakkoord: het vroegpensioen. 'Voor ons als VVD is dit echt een belangrijk deel van het pensioenakkoord', onderstreepte Kamerlid Thierry Aartsen. Ook de pensioensector zelf is ongeduldig. 'Het staat nu al vijf jaar op de agenda. Wanneer gaan we er nou eens mee beginnen?', zei voorzitter Ger Jaarsma van de Pensioenfederatie woensdag op een congres tegen Van Hijum. 'Wij hebben ook tijd nodig om ermee aan de slag te gaan.'

Ondertussen hebben de circa 400.000 mensen die de afgelopen jaren met pensioen gingen, de kans gemist om van deze keuze gebruik te maken. Als er geen nieuwe hindernissen opduiken, stemt de Kamer volgende week opnieuw over de Wet bedrag ineens. Daarna gaat die weer naar de Eerste Kamer. De ingangsdatum van 1 juli is dan waarschijnlijk al niet meer te halen. Nieuw uitstel betekent dat weer een nieuwe groep gepensioneerden de boot mist.